

Актуальні питання теорії і практики бізнес-аналізу в умовах цифрового розвитку суспільства

Бровко О.І.

к.е.н., доцент, доцент кафедри
статистики і економічного прогнозування
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Воскресенська В.В.

Студентка ОП «Бізнес-статистика і аналітика»,
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Вступ. В сучасних умовах розвитку національної економіки діяльність суб'єктів господарювання відбувається в динамічних та трансформаційних умовах, що негативно впливає на загальні показники їх діяльності. Подальший розвиток підприємств України має бути орієнтований на збільшення фінансових результатів виробничо-господарської діяльності, зміцнення фінансової стійкості та платоспроможності, що в свою чергу забезпечить високий рівень їх конкурентоспроможності на національному та міжнародному ринках. Все це підтверджує актуальність дослідження існуючих інструментів та підходів щодо аналізу фінансової стійкості та платоспроможності суб'єктів господарювання задля визначення потенційних можливостей підвищення їх прибутковості та посилення конкурентних позицій на національному та міжнародному ринках.

Мета роботи полягає в аналізі фінансового стану підприємств України та виявлення основних тенденцій їх розвитку в сучасних умовах господарювання.

Основна частина. Однією з основних характеристик ефективності функціонування будь-якого суб'єкта господарювання є його фінансовий стан. Фінансовий стан виступає індикатором забезпеченості фінансовими ресурсами, доцільністю їх розміщення та ефективного використання, спроможності здійснювати ефективну господарську діяльність в умовах мінливого внутрішнього і зовнішнього середовища. Оцінка фінансового стану суб'єкту господарювання є ключовим етапом дослідження його активів і пасивів, ділової активності, використання капіталу. Багато науковців вважають, що фінансовий стан підприємства виступає важливим елементом визначення його фінансової стабільності [3,4].

Проаналізувати фінансовий стан можна за допомогою його фінансової стійкості і платоспроможності. Фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних засобів покриває кошти, що вкладені в активи, не допускає невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованості і має ресурси для того, щоб розрахуватися за своїми

зобов'язаннями в установлені терміни [4]. Платоспроможність відображає здатність підприємства вчасно сплачувати за своїми боргами і зобов'язаннями [1]. При цьому умова фінансової стійкості та платоспроможності виконується тоді, коли підприємство має стійку здатність відповідати за своїми боргами у будь-який момент часу. Недостатній рівень фінансової стійкості зазвичай обумовлює неплатоспроможність суб'єкта господарювання, у той же час надмірна – означає накопичення надлишкових запасів і резервів, які сприяють збільшенню витрат та стримують темпи розвитку підприємства.

Аналіз фінансового стану передбачає проведення об'єктивної оцінки величини та структури активів і пасивів підприємства, а також визначення системи показників, які представлені на рис. 1.

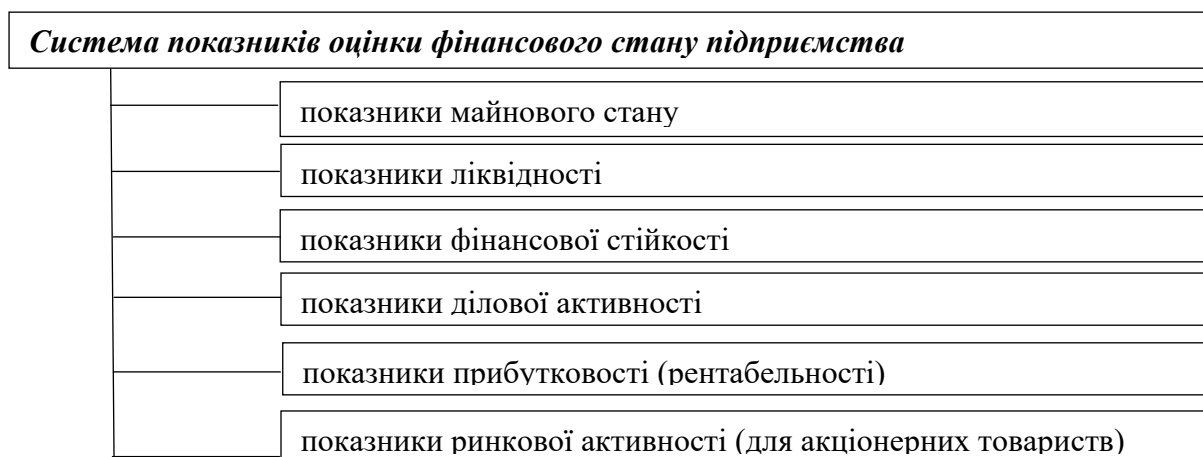

Рис. 1. Система показників оцінки фінансового стану підприємства [1]

При цьому сукупність показників (рис. 1) може змінювати свій перелік відповідно до поставленої мети та завдань аналізу. Система показників оцінки фінансового стану підприємств України представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка показників фінансової стійкості підприємств України [2]

Показник	Рік						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1. Коефіцієнт автономії (незалежності)	0,283	0,245	0,247	0,249	0,269	0,272	0,283
2. Коефіцієнт мобільності	1,037	1,370	1,313	1,371	1,371	1,395	1,395
3. Коефіцієнт забезпечення запасів власними обіговими коштами	-1,964	-1,689	-1,425	-1,212	-1,079	-1,047	-1,015
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-0,730	-0,722	-0,750	-0,693	-0,566	-0,513	-0,501
5. Коефіцієнт фінансового ризику	2,527	3,084	3,051	3,015	2,715	2,703	2,697
6. Співвідношення між дебіторською та	1,146	1,525	1,181	1,164	1,168	1,171	1,174

кредиторською заборгованістю							
---------------------------------	--	--	--	--	--	--	--

Аналізуючи дані представлені в табл. 1 можна зробити висновок, що фінансова стійкість підприємств України за період 2015-2021 рр. згідно більшості розрахованих показників дещо покращилася, однак у цілому залишається незадовільною. Так, частка власного капіталу в загальній сумі капіталу підприємств складала лише 25-28%, тобто, підприємства мають високий рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування. При цьому, увесь наявний власний капітал вкладено в необоротні активи і власних оборотних коштів для придбання сировини, матеріалів тощо, у підприємств немає. Однак варто відмітити, що зростання коефіцієнта мобільності свідчить про збільшення в останні роки частки оборотних активів підприємств порівняно з необоротними активами. Зниження підприємствами фінансової стійкості підтверджується також негативною тенденцією коефіцієнта фінансового ризику. Так, якщо у 2015 р. на кожен гривню, вкладену у власний капітал підприємств, припадало в середньому 2,5 грн. позикових коштів, то у 2021 році їх сума складає 2,697 грн., що вказує на підвищення й так високого рівня залежності підприємств від зовнішнього фінансування.

Висновки. Результати проведеного дослідження дозволили зробити висновок, що підприємствам України властиві тенденції щодо погіршення фінансового стану, а саме: відбувається зростання частки поточної кредиторської заборгованості в загальній сумі капіталу підприємств, яка є одним із найбільш ризикованих джерел формування активів; показники платоспроможності та фінансової стійкості не відповідають рекомендованим значенням й існує загроза їх втрати; відбувається уповільнення оборотності запасів у результаті того, що темпи зростання запасів випереджають темпи зростання обсягу продукції; основна діяльність підприємств України є рентабельною, однак інші види діяльності, і в першу чергу фінансово-інвестиційна, приносять збитки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Носова Є. Система показників фінансового стану. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Економіка». 2012. № 138. С. 53-56. 10.

2. Державна служба статистики України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.02.2022).

3. Прикладная статистика: современные подходы и инструментарий анализа массовых явлений и процессов: Монография / Под редакцией д. э. н., проф. Раевневой Е. В., д. э. н., проф. Кизима Н. А. – Х.: ФЛП Либуркина Л. М.; ИД «ИНЖЭК», 2010. – 288 с. Рус. яз.

4. Rayevnyeva, O., Karpinski, M., Brovko, O., Falat, P., & Aksonova, I. (2021, September). The Diagnostic Model for Assessing the State of Stability of an Industrial Enterprise. In *PLAIS EuroSymposium on Digital*

Transformation (pp. 51-67). Springer, Cham.